

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשעה

ערב שבת קודש

פרשת אחרי קדושים

ז' באייר ה'תשס"ט

שנת הקהל

יוצא לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ז' באייר ה'תשס"ט — י"ד באייר ה'תשס"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ז' באייר	הלי סנהדרין פרק כב-כד.	הלי אבל פרק ז.	מל"ת שטו. רפא. שטז.
ש"ק	ח' באייר	פרק כה-כו. הלי עדות.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ח.	מל"ת שיז. מ"ע קעח.
א'	ט' באייר	פרק ב-ד.	פרק ט.	מ"ע קעט.
ב'	י' באייר	פרק ה-ז.	פרק י.	מל"ת רצא.
ג'	י"א באייר	פרק ח-י.	פרק יא.	מל"ת רפח.
ד'	י"ב באייר	פרק יא-יג.	פרק יב.	מל"ת רפו.
ה'	י"ג באייר	פרק יד-טז.	פרק יג.	מל"ת רפז.
ו'	י"ד באייר	פרק יז-יט.	פרק יד.	מל"ת רפה.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה****	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
7.47	7.21.0	1.12	12.38	9.15	6.00	5.00	4.36	3.39	ו', ז' באייר
7.47	7.21.7	1.12	12.38	9.14	5.59	4.59	4.35	3.38	ש"ק, ח' באייר
7.48	7.22.4	1.12	12.38	9.13	5.58	4.58	4.34	3.36	א', ט' באייר
7.49	7.23.2	1.11	12.38	9.13	5.57	4.57	4.33	3.35	ב', י' באייר
7.50	7.23.9	1.11	12.38	9.12	5.56	4.56	4.32	3.33	ג', י"א באייר
7.50	7.24.6	1.11	12.38	9.12	5.55	4.55	4.30	3.32	ד', י"ב באייר
7.51	7.25.3	1.11	12.37	9.12	5.54	4.54	4.29	3.30	ה' י"ג באייר
7.52	7.26.0	1.11	12.37	9.11	5.54	4.53	4.28	3.29	ו' י"ד באייר

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
6:44	7:59	6:59	8:02	6:51	8:02	6:51	8:02	7:00	8:01
6:49	8:05	7:04	8:07	6:56	8:08	6:56	8:08	7:05	8:06

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

קדושה ותפילה – כלל לכל התורה והמצוות

מדוע חוט השדרה המעמיד את כל הגוף לא נמנה בין רמ"ח איברים?
 • קודם שהמצוות ירדו ונפרטו לפרטים היו בבחינת כלל הכולל את
 כל התורה • הציווי "קדושים תהיו" אינו נחשב במניין המצוות, בהיותו
 נעלה מהם, אשר רק על-ידו משיגות המצוות את מטרתן • כך התפילה,
 בהיותה נשמת וחיות כל המצוות, היא מהתורה ולא רק מדרבנן •
 משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

והנה, בסדר בריאת העולמות מצינו שלכל לראש
 נבראו כל העולמות במחשבה אחת (כדאיתא בזהר⁶,
 ומרומז גם בנגלה דתורה⁷); ואחר כך נמשך למטה יותר
 - שהעולם נברא באות ה', כמו שכתוב⁸ "בהבראם",
 בה' בראם⁹, אות אחת בלבד, ו"אתא קלילא דלית
 בה מששא"¹⁰; ואחר כך נמשך למטה יותר - "שכל
 בריאת העולם הוא בדיבור אחד כביכול כמו שכתוב¹¹
 בדבר הוי' כו' וכמאמר רז"ל¹² במאמר אחד כו'¹³;
 ועד שנמשך למטה יותר - "בעשרה מאמרות נברא
 העולם"¹², ועד כפי שעשרה המאמרות באים בריבוי

א. התחלת בריאת העולם היא ב"יום אחד"¹ (ולא
 "יום ראשון"), כדאיתא במדרש² "שבו הקב"ה
 יחידי בעולמו", "יחידו של עולם" בלבד:
 יש אמנם מציאות של שמים וארץ וכל צבאם,
 שהרי "כל תולדות שמים וארץ נבראו ביום ראשון
 . . הוא שכתוב את השמים לרבות תולדותיהם ואת
 הארץ לרבות תולדותיה"³, אבל, זהו עולם ברור
 ואמיתי, שבו נראה "יחידו של עולם", באופן ש"אין
 עוד מלבדו"⁴, שכן, אף-על-פי שרואים וממששים
 ארץ ומלוואה, שמים, כוכבים ומזלות, הרי הם אינם
 מעלימים ומסתירים, ואדרבה: "שאו מרום עיניכם
 וראו מי ברא אלה"⁵, ועל דרך זה גם בנבראים למטה,
 שרואים בכל נברא את דבר ה' שכרא אותו, ומהווה
 ומקיים ומחיה אותו.

(6) ח"ב כ, א. רעו, סע"ב.
 (7) ראה לקו"ת (נשא כד, ד. נצבים מז, ג): "כמ"ש בזהר
 ובמדרש כו'", "ובמדרש איתא כו'".
 (8) בראשית ב, ד.
 (9) מנחות כט, ב. הובא בפרש"י עה"פ.
 (10) פיוט אקדמות. הובא בתניא אגה"ת פ"ד (צד, סע"ב).
 (11) תהלים לג, ו.
 (12) אבות רפ"ה.
 (13) לקו"ת שה"ש מג, סע"ב.

(1) בראשית א, ה.
 (2) ב"ר שם. הובא בפרש"י עה"פ.
 (3) פרש"י שם, יד.
 (4) ואתחנן ד, לה.
 (5) ישע"י מ, כו.

בנפשו ובעבודתו של איש ישראל; אבל לאידך, הרי זה עניין שכולל וחודר את כל מציאותו של איש ישראל, והוא הכלל והפנימיות והחיות והטעם של כל המצוות הפרטיות.

ומצד היותו הכלל שכולל את כל הפרטים, יש בו עילוי נוסף שאינו בכל הפרטים יחד כפי שהם בתור פרטים.

וההסברה בזה:

מצינו בכמה עניינים שריבוי הכמות מוסיף באיכות²², וכמו: "כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה"²³, והיינו, שכאשר מיתוסף עשירי מישאל, הוספה בכמות, אזי מיתוסף גם באיכות עניין חדש בעילוי גדול יותר, שלכן יכולים לומר קדושה, "קדוש גו' מלא כל הארץ כבודו"²⁴, ועל דרך זה בנוסח ברכת המזון אומרים "נברך אלקינו כו"²⁵, היינו, שכאשר ישנם עשרה מישאל אזי נמשך המזון מדרגא עליונה יותר, מבחינת אלקינו.

ועל אחת כמה וכמה כשישנו עניין כללי שכולל את כל המצוות, הרי מלבד כל המעלות שיש לכל מצוה בפני עצמה, מיתוסף על-ידי צירופם יחד אור "העולה על כולנה" (על דרך שמבאר אדמו"ר הזקן בשער היחוד והאמונה²⁶, ש"כשנצטרפו אותיות הרבה להיות תיבה, אזי מלבד ריבוי מיני כוחות וחיות הנמשכים כפי מספר האותיות שכתיבה, עוד זאת העולה על כולנה המשכת כוח עליון וחיות כללית וכו'"), ובפרט על-ידי צירוף כל המצוות כפי שהם נמצאים בכלל, שאז מיתוסף עוד עניין חדש שאינו בכל מצוה ומצוה בפני עצמה.

ג. והנה, כיוון שכללות התורה ומצוותיה נחלקים לשלשה עמודים, תורה עבודה וגמילות חסדים, שעליהם העולם עומד²⁷, הרי מובן, שבכל אחד מהם צריך להיות עניין שכולל את כל הדבר. ולדוגמא - בנוגע לקו העבודה, "איזו היא

צירופים על-ידי חילופים ותמורות האותיות, חילופים דחילופים ותמורות דתמורות (כמבואר בשער היחוד והאמונה¹⁴), שמהם נעשו כל פרטי הנבראים באופן ד"מה רבו מעשיך"¹⁵ ו"מה גדלו מעשיך"¹⁶.

וכיוון שבריאת העולם היא "בשביל ישראל שנקראו ראשית, ובשביל התורה שנקראת ראשית"¹⁷, הרי מובן, שגם בתורה ומצוות צריך להיות באופן כזה - שתחילה ישנו עניין כללי, ואחר כך נעשית ההתחלקות לפרטים.

כלומר: תכלית התורה ומצוותיה היא - קיום המצוות והעבודה "בכל דרכיך" בעולם הזה התחתון, "למצרים ירדתם" ו"יצר הרע יש ביניכם"¹⁸, דהיינו, כפי שהעולם הוא בדרגא היותר תחתונה, לאחרי שגם העשרה מאמרות התפרטו לכמה וכמה פרטים, ולכן, עניין התורה ומצוות הוא בסופו של דבר באופן של מצוות פרטיות; אבל לפני זה ישנו עניין התורה ומצוות כפי שהוא באופן של כלל - כלל כל התורה.

ב. דוגמא לדבר:

ידוע מה שכתב הרמב"ם בספר המצוות בשרשים¹⁹, "שאין ראוי למנות הציוויים הכוללים התורה כולה", והיינו, שבמניין רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה נמנו רק הציוויים "לעשות מעשה מיוחד", והאזהרות "מעשות מעשה מיוחד", אבל לא ציוויים ואזהרות ש"אינן דבר מיוחד, אבל יכללו המצוות כולם", כמו "ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו"²⁰, ועל דרך זה "קדושים תהיו"²¹.

והרי מובן, שהסיבה לכך שציוויים אלו לא נכללו במניין המצוות היא - לא בגלל שהם פחותים במעלה, אלא אדרבה: להיותם ציוויים כוללים, הרי הם בעילוי יותר, למעלה מעניין של מנין, אפילו מנין המצוות. כלומר: הציווי "קדושים תהיו כי קדוש אני" לא נמנה אמנם במנין המצוות, כיוון שאינו עניין פרטי

(14) ספ"א. ספ"ב.

(15) תהלים קד, כד.

(16) שם צב, ו.

(17) פרש"י ורמב"ן ר"פ בראשית. ובכ"מ.

(18) שבת פח, סע"ב ואילך.

(19) שרש רביעי.

(20) משפטים כג, יג.

(21) קדושים יט, ב.

(22) ראה גם תו"מ ח"א ע' 275 ואילך.

(23) ברכות כא, ב. וש"נ.

(24) ישעי' ו, ג.

(25) שם מט, ב (במשנה).

(26) רפי"ב.

(27) אבות פ"א מ"ב.

עבודה שהיא בלב, זו תפילה²⁸. ובהקדמה:
מצינו דעה שתפילה היא מדרבנן²⁹, ולא עוד אלא
שגם לדעת הראשונים (הרמב"ם³⁰ ועוד) שתפילה היא
מן התורה³¹, הרי זה רק בזמן מוגבל - שמספיק פעם
אחת ביום, או פעם אחת בריבוי זמן, או "בעת מן
העתים אשר יצטרך לדבר מן הדברים, שאז היא מצות
עשה מדאורייתא שציוונו השם יתברך בזה שיבקש
האדם זה ממנו יתברך לבד שיושיעו כו"³², אבל
התפילה ג' פעמים בכל יום היא מדרבנן. וכן כותב

אך עדיין צריך להבין ההסברה שבדבר: וכי משום
שהיא מעמיד את כל הגוף כולו?
והביאור בזה - על-פי האמור לעיל בדברי הרמב"ם
בשרשים, שבמניין המצוות נמנו רק הציוויים "לעשות
מעשה מיוחד", אבל לא "הציוויים הכוללים התורה
כולה", שהם למעלה ממניין המצוות:
כיוון שתורה ומצוות ניתנו למטה, כפי ש"למצרים
ירדתם" ו"יצר הרע יש ביניכם", כדי להפוך את חומר

לולי החיות והנשמה ד"קדושים תהיו כי קדוש אני - לא יוכל לפעול בחומריות העולם על-ידי המצוות, אלא אדרבה, יימשך אחר החומריות כו'

רבנו הזקן בלקוטי תורה³³, שתפילה היא מדרבנן.
ומאידך גיסא, ידוע המכתב של רבנו הזקן³⁴
שכותב ש"האומרים תפילה מדרבנן לא ראו מאורות
מימיהם", וכפי שמבאר גודל ההכרח שבעניין
התפילה, שנוגע לכל עניני התורה ומצוותיה.
ולכאורה הרי זו סתירה מן הקצה אל הקצה!
ויובן על-פי המבואר בלקוטי תורה³⁵ שעניין
התפילה הוא בדוגמת "חוט השדרה עצמו הנמשך
בתוך החוליות", ש"אינו ממניין האברים" כמו
חוליות השדרה, "ועם כל זה הוא המעמיד ומקיים את
כל האברים כו":
הטעם הפשוט לכך שחוט השדרה אינו נמנה
במניין רמ"ח אברים, הוא, לפי שאבר צריך להיות בו
בשר וגידים ועצמות, ואילו חוט השדרה אין לו עצם.

ועל-פי זה מובן, שהאומרים שתפילה אינה
מן התורה, הרי זה כמו שאומרים ש"קדושים תהיו
כי קדוש אני" אינו מן התורה, ש"לא ראו מאורות
מימיהם":

לולי החיות והנשמה ד"קדושים תהיו כי קדוש
אני", שאז לא שייך להיות מובדל ומופרש מחומריות
העולם - הרי לא זו בלבד שלא יוכל לפעול בחומריות
העולם על-ידי המצוות, אלא אדרבה, שיומשך אחר
החומריות כו';

(28) תענית ב, סע"א.

(29) ראה רמב"ן בסהמ"צ להרמב"ם מ"ע ה'.

(30) ריש הל' תפלה. וראה כס"מ שם.

(31) ראה שאגת אר"י סי"ד.

(32) סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה בתחלתה (דרמ"צ
קטו, א).

(33) בלק ע, סע"ג.

(34) אג"ק שלו ח"א ס"ע לג ואילך. וש"נ.

(35) שם, ד.

ואם כן לא היה יכול להסתכל בנשים" -
ואף-על-פי-כן אומר רבי יוחנן הלואי שיתפלל
אדם כל היום כולו, למרות שהחיוב להתפלל ג'
פעמים ביום הוא לכל הדעות רק מדרבנן.
וההסברה בזה - על-פי האמור לעיל:

כיוון שהתפילה היא בבחינת "מאורות" על כללות
עניין התורה והמצות, הרי מובן, שמי שמצד עצמו
אינו רואה את העולם (אלא אם כן על-ידי תחבולה
מיוחדת), אזי התשוקה שלו היא - "שיתפלל אדם
כל היום כולו", היינו, שיהיה מונח במשך כל היום
כולו ב"תפילה", קישור והתחברות עם הקב"ה,
מבלי שיהיה לו עסק עם עניני העולם, ועל-ידי זה
יומשך עניני ה"מאורות" בעניני התורה ומצוותיה
שבמשך כל היום כולו, כיוון שזוהי הפנימיות של
התורה ומצוותיה, שלכן צריכה להיות התפילה אפילו
לפני לימוד התורה, כפי שהיתה בקשתו של אבא
בנימין⁴⁰.

ה. על-פי זה מובן . . גם בעניינים הרוחניים דג'
העמודים שעליהם העולם עומד, וכמו בעמוד
העבודה, עמוד התפילה - "יתפלל אדם כל היום
כולו":

במשך כל היום כולו, בכל עניין שעוסק בו -
עומד הוא באותו מעמד ומצב כמו בשעת התפילה,
ולכן, אף שלמטה עוסק הוא בעניין שלכאורה
הוא דבר פשוט, דבר גשמי, אין זה מבלבל אותו
מהקישור והייחוד למעלה.

ועל דרך המסופר אודות הבעל שם טוב⁴¹,
"שהתפלל כמה תפילות והתענה תעניתים שיוכל
להשיב לשואלו דבר בעת עליות נשמתו כו", היינו,
שגם בהיותו בקישור והתחברות למעלה, יוכל להשיב
על שאלה בענייני העולם.

והדרגמא לזה - כפי שהיתה הנהגת יוסף, שאף-
על-פי שהיה "משנה למלך", "על פיך ישק כל עמי
גו' ובלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ
מצרים"⁴², והיינו, שהוצרך להתעסק עם אינם-יהודים
ליתן להם הוראות וכו', אף-על-פי-כן, לא היה זה

אבל, אין זה נכלל במניין המצוות - להיותו
למעלה מעניין המניין, כשם שהנשמה היא למעלה
ממניין אברי הגוף מצד רוחניותה, וכמו חוט השדרה
עצמו שבו נמשך חיות המוח שלא נתגשם בגשמיות
של העצם, והיינו, שגם לאחר שהחיות יוצא מן המוח
ונמשך בחוט השדרה שעובר בתוך החוליות, הרי
הוא עדיין חומר המוח שהוא מזוכך ("איידעלער")
שלא בערך מחומר העצם, בשר וגידים שמהם מורכב
האבר, ובגלל זכותו אינו נמנה במניין האברים.

ועל-פי זה מתאימים ב' העניינים - שהתפילה
בבקשת צרכיו ג' פעמים ביום היא מדרבנן, וביחד
עם זה, התפילה היא מן התורה, אלא, שאינה נמנית
במניין רמ"ח מצוות עשה, בגלל שהיא עולה על
גביהן, להיותה בבחינת "מאורות" לכל עניין התורה
ומצוותיה³⁶.

ד. ועל-פי זה יובן מה שכתוב בגמרא³⁷ "רבי יוחנן
אמר ולוואי שיתפלל אדם כל היום כולו":

ולכאורה: כיוון שתפילה היא מדרבנן, אם כן,
מה מתברך רבי יוחנן הלואי שיתפלל אדם כל היום
כולו - הלא מוטב שכל היום כולו יעסוק בתורה
ויקיים מצות תלמוד תורה, ובכל רגע ירכוש עוד
הפעם "ש"י עולמות"!

וביותר תמוה - שזהו מאמרו של רבי יוחנן
שעליו אמרו שלא היתה לו שייכות לעולם, כי אם
לתורה בלבד,

- כמסופר בגמרא³⁸ ש"מסרחי גביניה (גבות עיניו
גדולים ומכסין עיניו) אמר להו דלו לי עיני ואחזייה",
והיינו, שהיה צריך סגולה ועצה מיוחדת כדי שיוכל
לראות עיני העולם.

ועל-פי זה מבארים המפרשים³⁹ מה שמצינו בגמרא
אודות רב גידל ורבי יוחנן שהיו רגילים לישב "בשערי
טבילה", שרב גידל, "אמרו ליה רבנן לא מסתפי מר
מיצר הרע", ואילו לרבי יוחנן לא אמרו זאת - "משום
שאמרו דרבי יוחנן היו שערות גבות עיניו שוככות . .

(36) לשלימות הענין - ראה לקמן סכ"ז ותו"מ כרך כז עמ'
162.

(37) ברכות כא, א. וש"נ.

(38) ב"ק קיז, סע"א (ובפרש"י).

(39) פ"י הרי"ף בעין יעקב - ברכות כ, א.

(40) ברכות ה, ב.

(41) תו"ח ס"פ ויחי.

(42) מקץ מא, מ"מד.

ידע את חוה⁴⁹, והוא לשון התקשרות והתחברות, שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאד ויתקע מחשבתו בחוזק כו".

ועניין זה תובעים מכל אחד מישראל (שמזה מוכן שבכוחו לפעול זאת) . . וכיוון שמדתו של הקב"ה היא מדה כנגד מדה⁵⁰ - הנה ריבוי זה ממשיך ריבוי גם בכל העניינים שהקב"ה נותן ליהודי, שגם הם נכללים בשלשה דברים: בני חיי ומזוני, שיהיו כולם באופן ד"רויחי" במשך כל השנה.

(מהתוועדות אור ליום ב' חול'המועד סוכות, התש"כ, 'תורת מנחם' כרך כז עמ' 46-52, בלתי מוגה)

לס"ש"ב" לשם (ע' מו).

(49) בראשית ד, א.

(50) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ה, ב ואילך.

מבלבל אותו כלל מלעמוד בשעת מעשה בייחוד והתקשרות למעלה בבחינת מרכבה - שזהו גם עניין התפילה, שעומד "כעבדא קמי מריה"⁴³, ואינו מציאות לעצמו כלל.

ודוגמתו בעבודת כל אחד מישראל - ש"בכל דרכיך", באכילתו ובשתייתו וכו' (כל הפרטים שנמנו ברמב"ם⁴⁴), הרי הוא במעמד ומצב ד"דעהו"⁴⁵, "דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם"⁴⁶, וכפי שמפרש רבינו הזקן⁴⁷ (מעץ חיים⁴⁸) ש"דעת הוא מלשון והאדם

(43) שבת י"ד, א.

(44) הל' דעות רפ"ה.

(45) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

(46) דברי הימים"א כח, ט.

(47) תניא ספ"ג.

(48) שער מח פ"ב - הובא ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

להתעקש, לדרוש ולתבוע

צריכים להתעקש

יש השואלים: מדוע עלינו "להרעיש עולמות" ולדבר ללא הרף על ביאת המשיח? יש לסמוך על הקב"ה שייביא את הגואל מתי שימצא לנכון. תשובה על כך יש לראות בפסח-שני. מצווה זו לא ניתנה מלכתחילה מהקב"ה, ככל שאר מצוות התורה; אלא היו יהודים שהתעקשו ותבעו ודרשו מהקב"ה שיינתן גם להם לקיים את המצווה - "למה נגרע!" - וכתוצאה מתביעתם זו נתחדשה מצוות פסח שני. אף אנו נאמר: בזמן הגלות, כאשר בני-ישראל הם "בדרך רחוקה" ובגדר "טמא לנפש", עליהם לתבוע ולדרוש מהקב"ה: "למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה'?" - רצוננו לקבל כבר את בית-המקדש השלישי ולהקריב בו את כל הקרבנות! ואז בוודאי תתקבל טענה זו והקב"ה יחזיר לנו את עבודת בית-המקדש במהרה בימינו.

(ליקוטי שיחות כרך כב, עמ' 215)

למה ניגרע!?

טענה זו - "למה ניגרע לבלתי הקריב את קרבן ה'" - היא גם (ובעיקר) בנוגע לזמן הגלות: מעמדם ומצבם של בני-ישראל בזמן הגלות הוא באופן של "טמאים לנפש אדם" דאף ש"אתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום", ועד לחיים נצחיים בלי הפסק בינתיים, מכל-מקום, "כולנו טמאי מתים", מצד השייכות להדורות שלפנינו שכבר אינם בין החיים, ודוגמתו ברוחניות - שאף שכבר "כלו כל הקיצין", מכל-מקום, נמצאים עדיין בזמן הגלות מצד העניינים הבלתי-רצויים שהיו בדורות שלפנינו, החל מהדרור דחורבן בית ראשון, והדרור דחורבן בית שני. ועל זה צועקים בני-ישראל: "למה ניגרע לבלתי הקריב את קרבן ה'", הייתכן שנמצאים עדיין בזמן הגלות, שבית-המקדש חרב, ואי-אפשר להקריב קרבנות!?! ... [.] הייתכן שבמשך יותר מאלף ותשע-מאות שנים לא יכולים כל בני-ישראל להקריב קרבנות בבית המקדש!?! ...

[.] מזה מובן שהמענה האמיתי לטענה "למה ניגרע" הוא, על-ידי זה שמתקנים ומשלימים את כל העניינים דהקרבנות בגשמיות, כפשוטם, שהיו חסרים במשך קרוב לאלפיים שנות הגלות, שכל זה יתוקן ויושלם בבית-המקדש השלישי, "מקדש אדני-כוננו ידיך", ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים", ובו יהיו כלולים גם בית ראשון (שנבנה בחודש זיו) ובית שני. ויש להוסיף, שעצם העובדה שבני-ישראל נמצאים בגלות שאינם יכולים להקריב קרבנות ("לבלתי הקריב את קרבן ה'") הוא עניין של קרבן, ועד לקרבן שאין למעלה ממנו: "קרבן" ("אדם כי יקריב מכם קרבן לה'") ענינו מסירת נפש. ואין לך מסירת נפש גדולה מזה שיהודי "מניח" שהקב"ה ישאיר אותו בגלות!... יכול היה יהודי לבלבל את כל סדר ההשתלשלות כדי למנוע שבנו יחידו של מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו (כל אחד ואחד מישאל) יהיה בגלות! הייתכן - היה יכול יהודי לטעון - שהקב"ה משאיר אותו בגלות, וכפרט בגלות ארוך, אלף שנים, ועד קרוב לאלפיים שנה, וגלות קשה... (משיחת ט"ו באייר ה'תנש"א, 'התנועות' תנש"א כרך ג עמ' 192 195 - בלתי מוגה)

חידושי הרמ"ק בזמן גלותו

מדוע בארץ-ישראל מספיק יום-טוב אחד ובחו"ל יומיים? • אודות
"ספר גירושין" להרמ"ק - מהימים שבהם ערך גלות - וביאור דבריו
בראש הספר ממה שנתחדש לו ביום יו"ד שבת • שיטתו בהשגחה
פרטית • ועל תפילה בכוונה כפסק דין הרמ"א, ולא על-פי כוונת
הרמ"ק והאריז"ל • רשימה שלישית ואחרונה

יום אחד בלבד - שאז נותנים כוחות מיוחדים
שיוכלו לקבל את הגילוי דשני ימים ביום אחד.

היכן המקור?

אגב, לגופו של המקור בדברי הרמ"ק: במכתב
מאדר"ח אדר תשט"ז ('אגרות קודש' כרך יב עמ'
שכג) כותב הרבי לאחד (וכנראה הדברים מכוונים
לעניין זה - אף שלא צוין שם על-ידי המהדיר):
במה שהעיר על-דבר המובא מספר אור נערב
- יש לחפש בהוצאה הא' של הספר, כי רגיל בכגון
דא שבהדפוסים שלאחר-יזה נשמטים כמה עניינים,
ולעת-עתה לא יכולתי להשיג הוצאה זו.
לימים (בליל ב' דחג הסוכות תשכ"ט - המלך
במסיבו כרך א' עמ' רסג), מתבטא הרבי:
הביאור בעניין יום-טוב שני של גלויות - מובא
בדא"ח מספר "אור נערב" להרמ"ק וחיפשתי בכל
הדפוסים ולעת-עתה לא מצאתי שם.
ואמנם תוכן הדברים נמצא בספר חסד לאברהם,
מרבי אברהם אזולאי "אשר ספר זה מובא בחסידות

איתא במדרש (שיר השירים רבה פרשת א'
פיסקא ו(ה)) לגבי יום טוב שני של גלויות:
"אמרה כנסת-ישראל לפני הקב"ה, בארץ-
ישראל הייתי שומר יום אחד, עכשיו שני ימים.
כסבורה הייתי לקבל שכר על שניהן, ואיני מקבלת
אלא על יום אחד".

מדרש זה, אומר הרבי בהתועדות ש"פ תולדות
תשד"מ ('התועדות תשד"מ' כרך א' עמ' 720),
שייך גם לחסידים... שהרי הובא ונתבאר בלקוטי
תורה לאדמו"ר הזקן (דרושים לשמיני עצרת צב,
סוף עמוד ג. וראה דרך מצוותיך קיד, א"ב), וגם
ל"מקובלים" - שכן אדמו"ר הזקן מביא גם "מה
שכתב הרמ"ק בספר אור נערב".

אדמו"ר הזקן מבאר ש"אותה ההארה המאירה
בחוף-לארץ בשני ימים מאיר בארץ-ישראל ביום
אחד, לקורבתו אל מקורו", וכפי שמביא שם את
דברי הרמ"ק ש"בחוף לארץ אינם יכולים לקבל
ההארה ביום אחד כמו שמקבלים בארץ-ישראל,
אלא צריך להיות יום שני כו'".
מכאן ביאר הרבי את מעלת ראש חודש כשהוא

מלכות ("עשור"), ספירה העשירית, תפארת ("נבל") כפי שהם בפני עצמם – קודם היחוד ו"עלי הגיון בכנור" קאי על היחוד של תפארת ("הגיון" – "הגיון לבי", בניגוד ל"אמרי פי" שהוא המלכות) ומלכות (כנור).

וענין הפסוק הזה נקשר עם מה שנאמר למעלה "להגיד בבוקר חסדך", שהוא המשכת החכמה, ששם רמז ההגדה בכל מקום, ובוקר הוא חסד כנודע בוקר דאברהם, וחסדך הוא חסד עליון הכתר בסוד החסד, והנה צד החסד נשפע אל היחוד מלמעלה על-דרך הימין, "ואמונתך בלילות", אמונה היא הבינה, ולילות הם גבורה והוד, ונקראת לילות בסדר כח הדין, והנה השפע נשפע מצד השמאל אל היחוד, ועל ענין זה אמר עלי עשור ועלי נבל וכו', כמבואר לעיל.

[כלומר: הפסוק "עלי עשור ועלי נבל על הגיון בכנור", שקאי על היחוד של תפארת ומלכות – בא בהמשך לפסוק "להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות", שבו מדובר אודות ההמשכה מחכמה ובינה שנעשית על-ידי היחוד של תפארת ומלכות].

(ומסיים:) עוד נתחדשו שם כמה דברים מחודשים בין מורי וחברי' והעולם בכתב אצל מורי יצ"ו, עכ"ל.

להבחין כראוי על-ידי המשכת המוחין

להלן המשיך הרבי בלימוד הוראה מפירוש זה בעבודת ה':

וכללות העניין בזה – בהנוגע אלינו: ידוע בענין תפארת ומלכות – שמלכות נקראת כנסת ישראל, ותפארת נקרא קוב"ה. והנה, יש מעמד ומצב שקוב"ה הוא בפני עצמו, וכנסת ישראל היא בפני עצמה.

לא באופן של פירוד חסוֹשֵׁלוֹם, אבל גם לא באופן של "חודא שלים" שזהו ענין הנישואין. כי אם באופן של אירוסין בלבד, כדאיתא במדרש רבה פרשת בא "העולם הזה אירוסין היו... אבל לימות המשיח יהיו נישואין",

שזהו ענין שמלכות ותפארת הם בפני עצמם;

ומבססים (מייסדים) כמה ביאורים (עניינים) עליו" – שיחת ש"פ שמיני תשמ"א (שיחת קודש תשמ"א כרך ב' עמ' 769).

חידוש שנתחדש ביום יו"ד שבט!

בהתוועדות יו"ד שבט תשכ"ג (תורת מנחם כרך לו, עמ' 140 ואילך) חזר הרבי על דברים שחידש הרמ"ק ב"חודש שבט יום שישי, עשרה לחודש" ב"ספר גרושין" – אשר לדברי החיד"א "נקרא הספר כן, לפי שהיה מתגרש [=יוצא לגלות] לכבוד השכינה על-דרך רשב"י וחבריו, ומה שהיה מחדש בדרך, העלה על ספר".

ספר זה נחלק לאותיות, ויש בו כמה וכמה אותיות, ובתחילתו, באות א, כותב מה שחידש ביו"ד שבט.

וזה לשונו:

"הקשיתי כי לעולם תפארת ומלכות יונקים מצד החסד והגבורה... ומה התחדש עוד בייחודם?

ותירצתי, כי הקבלה התמידית שהם מקבלים הוא מהחסד והגבורה בכחינת עצמם, ואל החיבוק ההוא בערך בחינת הגדולה והגבורה אל החכמה והבינה, רצונו-לומר שהשפע הוא יושפע מהם אל הגדולה והגבורה, ועל-ידיהם יתיחדו, ואחר היחוד יושפע השפע מוזג עלי שניהם, כי קודם היחוד הוא נשפע אל המלכות בפני עצמה ואל התפארת בפני עצמה, ואחר היחוד יושפע על שניהם יחד.

[כלומר: החידוש שעל-ידי היחוד הוא שהמשכה היא מחסד וגבורה יחד, ולא רק מחסד וגבורה לבדם, אלא כפי שנמשך מחכמה ובינה על-ידי חסד וגבורה].

וזה ביארתי בפסוק "עלי עשור ועלי נבל עלי הגיון בכנור", שפירושו, קודם יושפע בשפע עלי עשור, שהיא המלכות בפני עצמה, עלי נבל שהוא התפארת ואחר כך יושפע על שניהם מיוחדים באופן שימוזג, וזהו עלי הגיון, שהוא הת"ת, כאומר "והגיון לבי" כנגד הת"ת, ו"אמרי פי" כנגד המלכות ופי' הגיון מיוחד עם הכנור שהוא ת"ת ומלכות מיוחדים.

[כלומר: "עלי עשור ועלי נבל" – מוסב על

המחודשים בין מלאכים או כסאות או ספירות חס' ושולם, אלא הכל בסוד השגחת האין סוף כו'.
והולך ומבאר פרטי ההשגחה פרטית כנ"ל
בשומר אמונים.
ומסביר הרבי:

והנה ליישב הסתירה מרישא [=תחילת] דדברי הרמ"ק והשומר אמונים שכתבו שאין דבר במקרה, לסיפא [=סוף דבריהם] דענין אישי הבעלי-חיים הוא במקרה גמור - יש לומר שלתרץ זה אמר בשומר אמונים שאפילו מדריגת המקרה מייחסה לו יתברך, כי הכול מאתו בהשגחה-פרטית.

כהאריז"ל ולא כהרמ"ק

ולהעיר - אומר הרבי (הובא בתורת מנחם תפארת לוי יצחק לזוהר ספר שמות עמ' קצה - 1 הערה 7) - שפירוש זה של אביו המקובל רבי לוי יצחק בהערותיו לזוהר פרשת תצווה:

הוא דלא כפירוש הרמ"ק באור החמה... ואף שבכמה מקומות מביא אאמו"ר פירוש הרמ"ק (והובא גם בדרושי חסידות הדצמח צדק), הרי, בנידון-דין שהאריז"ל מפרש באופן אחר (שהדלקת הנרות, "לאדלקא בוצינין", קשור עם קו האמצעי - דלא כהרמ"ק ש"לאדלקא בוצינין מן השמאל מצד הבינה"), סומכים יותר על פירוש האריז"ל [השווה: 'שיחות קודש' תשל"ב כרך א' עמ' 496].

אגב, לאור קביעה זו תוכן תמיהתו של הרבי על אדמו"ר הזקן, כדלהלן:

סדר קבלת שבת - חמשת המזמורים - מ'לכו נרננה' ואילך - הרי הם כנגד חמשת ימי החול, ו'מזמור לדוד' נגד ערב שבת. סדר אמירת פרקים אלו מיוחס - על-ידי היעב"ץ - להרמ"ק ז"ל (ראה סידור הגאונים והמקובלים כרך ד' עמ' נז). וראה גם ר"ד ליל א' דחג השבועות תשכ"ו - 'מקדש מלך' כרך ב' עמ' 386].

הסדר הזה הובא בסידורי האריז"ל - בלי כוונות כו'. ורק אמירת 'מזמור לדוד' הובא ונתבאר בארוכה בכתבי האריז"ל.

הרבי (שיחות קודש תשמ"א כרך ב, עמ' 122 ואילך) תמה על אדמו"ר הזקן שהביא את חמשת המזמורים, אחרי שהאריז"ל (שחי לאחר הרמ"ק)

וישנו גם היחוד שלהם. ומעלת היחוד היא - שאז ההשפעה היא מחסד וגבורה ביחד כפי שמקבלים מחכמה ובינה:

יש אופן שלפעמים, כשנמצא בתנועה של חסד, אזי משפיע חסד לכולם, וכשנמצא בתנועה של גבורה, אזי משפיע גבורה לכולם.

אבל כאשר המשכה היא מצד השכל ומוחין שבראש - אזי מבחין למי צריך להשפיע חסד, ולמי צריך להשפיע גבורה.

וזהו "להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות" - שהמשכה היא הן מצד הימין והן מצד השמאל, כיוון שנמשך מבחינת המוחין, שזהו היפך המעמד ומצב ש"אלקיהם ישן הוא", כמבואר בארוכה בדרושי פורים, ואז באה גאולתן של ישראל, ועד לאופן ד"נהפוך הוא" ש"שלטו היהודים המה בשונאיהם".

וענינו בעבודה - שלומדים תורה בהבנה והשגה (המשכת המוחין), ולא רק לימוד התורה הקשור עם ששה סדרי משנה, שהם כנגד ששה מדות, אלא גם בחינת חב"ד, שזהו כללות הענין דתורה שבעל פה כפי שבאה בגמרא, ועד לפנימיות המוחין ("חסדך" בחינת הכתר, כנ"ל מספר גירושין), שהוא ענין פנימיות התורה.

וכאשר יפוצו מעינותיך חוצה - אזי באה הגאולה האמיתית והשלימה.

עד כאן השיחה הנדירה והמיוחדת!

השגחה פרטית

בספר שומר אמונים (לתלמידו של הרמ"ז) כתב בעניין השגחה פרטית: "פרטי ההשגחות... כפי מה שמצאתים בספרי המקובלים ובפרט בספר אלימה".

ומבאר הרבי (בקונטרס השגחה פרטית - נדפס באגרות קודש כרך א, עמ' קע):

ומה שהביא מספר אלימה, הוא בספר אלימה רבתי להרמ"ק שכתב שם - עין כל תמר ה' פ"א - וזה לשונו:

אין לעלות בדעת שום מאמין שימצא שום פעולה קטנה או גדולה שיהיה על-דרך מקרה חס'ושלום, אלא הכל בהשגחה עליונה ולא השגחה מהכחות

מה שהחסירו בחודש תשרי, יכולים לתקן בחודש
חשוון וכסלו.

להתפלל במתינות ובאריכות - נכון הדבר מאוד,
אלא שהנפש הבהמית והיצר הרע אינם רוצים בכך
ואינם מרשים לעשות זאת, הנפש הבהמית אומרת
שאין זה נעשה מתוך אמת... הרי אדרבה שיש
לעשות זאת, ובאם לא? מה לעשות? לשבת ולחכות
עד ש"יתפלל" לו? לחכות עד שתהיינה לו הכוונות
של הרמ"ק והאריז"ל?!.. צריכים לעשות!

הרמ"א אומר במפורש שלפני התפילה "יתבונן
ברוממות הא-ל", הרי שצריכה להיות התבוננות
בגדולת אין סוף. ואין הכוונה במאמר שלם, אלא
אפילו שורות ספורות שיחדרו אל האדם, וצריכים
הרי לציית לרמ"א כפי שנוהגים אחרי פסקיו באיסור
אכילת בשר בחלב, כך צריכים לציית לו גם בזה!...

לא הורה לאומרם.

לסיום רשימה זו, יש בנותן טעם לחתום
ברשימת ה'יחידות' הבאה.

להמתין לכוונות הרמ"ק והאריז"ל?!

ב'יחידות' בחורף תשי"ד אמר הרבי לאחד
(ספר היחידות, עמ' 237):

צריכים לקיים [=לנצל] מיד את ההתעוררות
בענין של מעשה או בלימוד להוסיף בשיעורים או
לתת צדקה, ואם הדבר מתרחש בשבת או בחג,
יש ליישם את ההתעוררות בדיבור, לדבר עם יהודי
בדבר טוב, כמו הנר הזקוק לפתילה, לאחזיה בדבר
מושי.

"הכול צפוי והרשות נתונה"

הכול צפוי והרשות נתונה ובטוב העולם נידון והכול לפי רוב המעשה (פרק ג משנה טו)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא:

הכול צפוי - כל מה שאדם עושה בחדרי חדרים גלוי לפניו. והרשות נתונה - בידו של אדם לעשות טוב ורע, כדכתיב ראה נתתי לפניך היום את החיים וגו'. ובטוב העולם נידון - במידת הרחמים, ואף-על-פי-כן אין הכול שוין במידה זו, לפי שהכול לפי רוב המעשה, המרבה במעשים טובים נותנים לו רחמים מרובים וכו'.
פירוש כ"ק אדמו"ר:

השאלות במשנתנו: א) הדיוק "והרשות נתונה", ולא "יש רשות" וכיוצא בזה. ב) הקשר בין ארבעת המאמרים. ג) ההוראה מזה במילי דחסידותא. והביאור:

הכול צפוי - מלך מלכי המלכים צופה ומביט בהנהגתו של כל יהודי על כל פרטיו ופרטי פרטיו. ובלשון ספר התניא: "והנה ה' נצב עליו, ומלא כל הארץ כבודו, ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי". אי לזאת, על האדם להיות זהיר בכל פרט בהתנהגותו, גם בדבר שמקורו במנהג ישראל או שהוא בגדר מילי דחסידותא, מאחר ש"הכול צפוי".

אמנם, העובדה שהאדם עומד תמיד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה מעוררת שתי שאלות. הראשונה: לפי זה היה צריך האדם להיות "בטל במציאות", ללא אפשרות למרות פיו יתברך; והרי אנו רואים שבכל זאת ישנו עניין הבחירה. השנייה: כשאדם עומד לפני המלך, נחשבת אפילו פגיעה קלה בכבוד המלך למרידה במלכות. והרי ידע אינש בנפשיה אם הנהגתו התמידית מתאימה למי שעומד לפני המלך, ואם כן מי יזכה לפניו בדין. ועל השאלה הראשונה אמר "והרשות נתונה". ועל השנייה - "ובטוב העולם נידון".
והרשות נתונה - הרשות שיש לכל אחד ואחד להתנהג לפי בחירתו החופשית נתונה היא לו. כלומר: מאחר שהקב"ה "מלא את כל הארץ ממש בזמן ומקום", הנה בכדי שהאדם יוכל לעשות דבר בכלל, ועל אחת כמה וכמה דבר שהוא נגד רצון העליון, דרושה נתינת כוח מיוחד על זה מלמעלה. ככתוב "החיים והמוות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים".

ובמילי דחסידותא: כשאדם מתבונן בזה שהקב"ה בכבודו ובעצמו נותן לו בחירה חפשית בכדי שיוכל לקיים הציווי "ובחרת בחיים", הרי הוא מקיים ציווי זה מתוך אהבה ומסירה ונתינה, ועד באופן של מירת חסידות.

ובטוב העולם נידון - אם כי האדם עומד תמיד לפני המלך, הנה כשמדובר בדין ומשפט הקב"ה דן אותו בחסד ובטוב, לא כפי הדין הראוי לו. כי ברחמיו המרובים הרי הוא מוצא כמה לימודי זכות על האדם. ובמילי דחסידותא: על האדם להתנהג כלפי חברו באופן של לפניו משורת הדין ולדונו לכף זכות, ועל-ידי זה יתנהגו עמו כן מלמעלה.

והכול לפי רוב המעשה - אפשר לו לאדם להרבות ולהגדיל הזכויות של המצוות שמקיים, ולמשל - כשנותן צדקה, יחלק הסכום שנותן לנתינות הרבה, שאז נכפל ה"יחוד עליון" הנעשה על-ידי המצווה פעמים רבות, וכן "יגיע לו קניין חזק".

(משיחות שבת יקודש פרשת אמור תשל"ח, שבת פרשת שלח תש"מ, ביאורים לפרקי אבות (א) עמ' 175)

פרשת אחרי-קדושים

בגדי קודש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם (טז, ד)

בגדים - רומזים למחשבה ודיבור, שנקראו "לבושים" לנפש.

"בגדי קודש" - מחשבה ודיבור בעניינים של תורת החסידות.

"ורחץ במים את בשרו" - יש לרחוץ ולנקות את הבשר, וכן להדיח ה"את", הטפל לבשר, דהיינו ההרגלים השונים שמקורם ב"בשריות", ולהפוך זאת ל"בשר קודש".
"ולבשם" - אר"א אפשר ללבוש את "בגדי הקודש".

(היום יום כ"ו בניסן)

ביד איש עתי (טז, כא)

המוכן לכך מיום אתמול (רש"י); די מזמן מן אשתקד (ת"י)

אומר הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסון:

תמו"ל (עם ארבע אותיות התיבה) בגימטרייה ת"פ (480), כמספר **עת"י**.

י"ד אי"ש עת"י בגימטרייה תת"ה (805), כמספר **אשתקד**.

(ליקוטי לוי יצחק לזוהר ב עמ' שב)

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו

(טז, ל)

"יכפר עליכם לטהר אתכם" - על האדם לטהר את עצמו מחטא ועוון כפשוטו.

"מכל חטאתיכם גו' תטהרו" - חטא מלשון ניקיון, כמו "וחיטא את הבית" (מצורע יד). על האדם לטהר

את עצמו גם מזה שהוא חושב את עצמו לנקי וטהור.

(ספר המאמרים תרצ"ט עמ' 35)

וחי בהם (יה, ה)

בשעה שאדם מקיים מצווה הוא ממשיך במצווה חיות וקדושה עליונות. למשל במצוות ציצית: לפני

קיום המצווה הרי חוטי הציצית הם חוטים בעלמא, ואילו בעת קיום המצווה נמשכת בחוטים קדושה

עליונה, ושורה עליהם כל הלכות ציצית וכל פרשיות ציצית בתורה.

זהו **"וחי בהם" - שעל-ידי קיום המצווה נמשכים בה חיות וקדושה עליונה.**

(מגיד דבריו ליעקב עמ' נה)

* * *

מוסיף על כך הרבי נשיא דורנו:

מסופר שאצל הבעל-שם-טוב התנענעו חוטי הציצית מעצמם, כמו היו דבר חי. כי אצל הבעל-שם-טוב נתגלה ה"וחי בהם" (שעשיית מצווה ממשיכה בה חיות) בחוטי הציצית הגשמיים ממש.

(משיחת אחרון-של-פסח תשמ"ו. התוועדות תשמ"ו כרך כ, עמ' 154)

* * *

הרבנית רבקה, זוגתו של כ"ק אדמו"ר המהר"ש, חלתה פעם, והרופא ציווה עליה לאכול תיכף בקומה משנתה. הרבנית, שלא רצתה לטעום קודם התפילה, נהגה להתפלל תחילה בהשכמה, ורק לאחר מכן לאכול פת שחרית.

כשנודע הדבר לחותנה, כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק, אמר לה:

על קיום המצוות נאמר "וחי בהם", היינו שיש להכניס חיות במצוות. כדי לעשות זאת מוכרחים להיות בעל כוח, בריאים וחזקים, ולהיות בשמחה. וסיים ואמר: אינך חייבת להתפלל לפני האכילה. מוטב לאכול לשם התפילה מאשר להתפלל לשם האכילה!

(היום-יום' בשבט)

* * *

ולא תיטמאו בהם אני ה' אלוקיכם (יח,ל)

הא אם תיטמאו איני אלוקיכם, ואתם נפסלים מאחרי, ומה הנאה יש לי בכם (רש"י)

לכאורה היה לו לומר "אין לי הנאה בכם" (על משקל "איני אלוקיכם"), ולמה אמר "ומה הנאה יש לי בכם"?

כתוב (משלי טז): "כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה", ופירש בספר התניא (פרק כ"ז) שמטרת בריאת הרשע היא "שיעשה הרע שלו יום ואור כו". הדרך להגיע לכך היא על-ידי זה שהרשע יתבונן בעובדה שהקב"ה שואל אותו כביכול: "מה הנאה יש לי בכך?" כלומר - אין ספק שישנה הנאה (שכן זוהי מטרת בריאתו של הרשע), ואולם דרוש חיפוש מדוקדק כדי לגלותה.

(ליקוטי שיחות כרך כב עמ' 101)

לא תאכלו על הדם (יט,כ)

לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם (ברכות י)

הטעם הפנימי לאיסור האכילה לפני התפילה:

כאשר יהודי אוכל, הוא מברר את הניצוץ האלוקי הטמון בתוך האוכל ומעלהו לשורשו. אך ביכולתו לעשות זאת רק לאחר שהתפלל והעלה את עצמו תחילה; שכן לפני התפילה, כשהוא עצמו עדיין מקושר למטה, אין בכוחו להעלות את האוכל.

(ליקוטי תורה ויקרא עמ' ח)

אמירת הנשיא / נולד בין השמשות / טבילה בשביעי-של-פסח

זמן אמירת הנשיא; יום הולדת

בנוגע לזמן אמירת הנשיא - לענ"ד עדיין נראה שיש לומר זאת אחר שיעור התהילים היומי, שהרי גם ב'אוצר מנהגי חב"ד' רצה להכריע על-פי ההנהגה של הרבי, שראה בשנת תשכ"ז, שאמר זאת אחר תהילים, אלא שכתב שאולי היתה זו הנהגה חד-פעמית. אבל ב'מנהגי מלך' כתב שזו הייתה הנהגה קבועה¹, ומה שכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע כתב ונהג אחרת - אולי אפשר לומר שזה מצד ענווה וכדומה, כיוון שהוא היה מייסד התקנה.

בנוגע לנולד בין השמשות, מתי יציין את יום ההולדת - לכאורה צריך בזה זהירות יתירה, שלא יהיה חומרא - לציין יום קודם, דאתי לידי קולא - בנוגע לבר-מצווה, שצריך י"ג שנה מלאים (אדה"ז סנ"ג סי"ג).

הרב שבתי יונה פרידמן, צפת עיה"ק

נולד בין השמשות

ראיתי מה שהבאתם² בקשר למנהגי יום הולדת כשנולד בין השמשות, וכתבו שאין הוראה בזה. ואף כי הוראה מפורשת אולי אין בזה, מכל מקום כעין הוראה שמעתי בזה מדורי ר' יוסף יצחק שיחי' קלמנסון (שליח באובערוויליע, צרפת), שנולד בכ"ו מרחשוון תשכ"ג. היה זה בדקות הראשונות³ שאחר השקיעה של כניסת השבת (כן שמעתי מאימו, שהרבנים בזמנו אף שקלו אם למולו ביום שישי שאחרי זה, כיוון שהיה זה סמוך

1) אבל מאידך, הרב מיכאל אהרן שי' זליגואן מסר בשם הרב מאיר שי' הארליג, שהרבי אמר תחילה את כל מה שכתוב בסידור (כולל הנשיא), ורק ואחר-כך פתח את ספר התהילים. ובכלל צ"ע איך ניתן לבטל (בטענות כאלה ואחרות) את מה שכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע **כהוראה לרבים** מפני הנהגות (וכש"כ אם אינן תמידיות) שראינו שנהג הרבי לעצמו - המערכת.
2) 'התקשרות' גיליון תשס"ו סוף עמ' 13.
3) כנראה שהיה ספק אם נולד לאחר הארבע דקות שמן השקיעה הנראית עד השקיעה האמיתית, כאמור ב'סדר הכנסת שבת' שבסידור אדמו"ר הזקן.

לשקיעה⁴, ולפועל כיוון שהיה זה כבר אחר השקיעה - נימול ביום ראשון).
 בחודש תשרי תשל"ו נסע לחצרות קדשנו, ונכנס ליחידות. ברף שהגיש נכתב, שהוא מבקש ברכה לרגל יום
 הבר-מצווה שלו שיתקיים בכ"ו חשוון (בדרך כלל החשיבו יום זה אצלו כיום הולדת עיקרי. מאן ואילך אכתוב
 כלשונו בגוף ראשון).

הרבי הביט בפתקה, ואמר, כרוצה לברר ולשמוע יותר: "אז הבר-מצווה בכ"ו חשוון?".
 עניתי: כ"ו - כ"ז.

הרבי המשיך את דבריו: "אזי השנה יחולו כ"ו וכ"ז חשוון בימי שישי ושבת וזאת אמר כמוכן כהרף עין, בלא
 שאציין בעצמי באיזה יום בשבוע אמור הבר-מצווה לחול, ועל-כן ייתן צדקה ביום שישי, ויוסיף נתינה נוספת
 עבור יום השבת".

ועוד הוסיף הרבי, אודות אמירת פרק התהילים, ואינני זוכר כעת במדויק. עד כאן.
 די ברור מכך, שמנהגי יום ההולדת שייכים לשני הימים. ושוב - שם מדובר שנוולד תיכף אחר השקיעה.

טבילה בהשכמה בשביעי-של-פסח

בקשר למה שציינתם לאחרונה⁵ שמדברי כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע משמע, שיש עניין לטבול בשביעי של
 פסח בהשכמה:

הנה ראשית, ייתכן מאוד שמדובר שם (במצוין ב'אוצר') אודות הבחורים שנשארו ערים עד זמן התפילה,
 וממילא ודאי שטבלו קודם התפילה ולא שהלכו לטבול כהכנה לשנתם. ועוד, שהרי מאז אדמו"ר מהר"ש ועד
 היום עברו שנים רבות, ויש לבדוק כיצד נהוג בפועל. וכמדומני שבחג השבועות, משום טעמים שעל-פי קבלה⁶
 נהגו לטבול, אך בשביעי-של-פסח⁷ ובהושענא-רבה⁸ אין נהוג לטבול, ופוק חזי מאי עמא דבר. והסברא נותנת
 שמאחר שהולכים לנוח - עדיף לטבול אחר-כך⁹ מאשר לטבול בתור הכנה לשינה, ורק בשבועות - "אין לך
 בו אלא חידושו".

ובפרט שבמקומות שאין מנהגים קבועים, דהיינו קהילות קטנות שדברי ה'התקשרות' משמשים נר
 לרגליהם, בלא ידיעות ונוהג קדום, דבר כזה עלול לגרום בלבול, משום שרוצים להדר, ועושים 'מבצע'
 לילך למקווה, בשעה שכמדומני אין נוהגים בזה (אין זה מפריע שמאן-דהו טובל שוב, אלא שזה בא בתור
 'מנהג' ו'מבצע'...), אלא-אם-כן כנ"ל מתפללים אחר-כך בלא הפסק שינה.

הרב שלום דובער פרידלנדר, ישיבת תומכי-תמימים, ברינוא, צרפת

(4) ראה שו"ע אדמו"ר הזקן שי' שלא ס"ה.

(5) בלוח השבועי, גיליון תשס"ח הערה 23.

(6) זוהר ח"ג צב,ב. שער הכוונות, ענין חג השבועות ("מעט קודם עלות השחר". ובכף החיים סי' תצד ס' ק ז כתב: ארבע טבילות). פרי
 עץ חיים, שער חג השבועות.

(7) על המנהג להיות ניעור בליל זה לא מצאו בכתבי הארי"ל, מלבד האמור בפרי עץ חיים (שער כא פ"ח) שטוב לקום קודם אשמורת
 הבוקר לקרות סוד קריעת ים סוף בזוהר. ובס' מנהג ישראל תורה (סי' תצ אות ד) הביא מנהג זה מכמה ספרים אשכנזים וספרדים.
 אך אודות טבילה לא הובא שם מאומה.

(8) בס' אור צדיקים למהר"ם פאפארש (סי' לח ס"י) נזכר לטבול בלילה זה "כדי שיהיה נקי כל הלילה לתורה ותפילה" (וא"כ כוונתו
 לתחילת הלילה, כמ"ש הבאר היטב סי' תרס"ד ס"ק ד, על מש"כ הרמ"א שם ס"א ממנהגי מהר"י טירנא ש"המדקדקים נוהגים לטבול
 קודם עלות השחר כמו בערב יוה"כ").

(9) ראה המובא בעניין שינה אחר הטבילה, ב'התקשרות' גיליון רעו עמ' 18 וגיליון תסג עמ' 14.

נטילת ציפורניים / קידוש על יי"ש

נטילת ציפורניים בראש-חודש שחל בעש"ק

ב'לוח השבוע' ליום א' דראש-חודש אייר ('התקשרות' גיליון תשס"ט עמ' 20) נזכרה צוואת רבי יהודה החסיד שלא ליטול ציפורניים בראש חודש, ונשמט מהלוח – מה שכבר נכתב שם פעמים רבות בעבר – שכבר דייקו מלשון אדמו"ר הזקן שלא הזכיר זאת כלל בריני הכנת שבת כמו שכתב בעניין תספורת, שנטילת הציפורניים מותרת הפעם, וזאת מכיוון שנטילת הציפורניים בעש"ק לכבוד שבת היא מצווה גמורה, ודוחה את הזהירות דצוואת ר"י חסיד גם כשחל בראש-חודש (הרב בעל 'שער הכולל' בספרו 'נתיב החיים' על סידור 'דרך החיים' סי' מה ס"ק ג, הובא ונתבאר בס' 'קיצור הלכות משו"ע אדמוה"ז' במילואים עמ' נד שצויין שם בהערה 17. ולשעה קלה נשמטו דבריו מהקצות השולחן שצויין שם בהערה, שתמה מדוע לא הזכירו המג"א ואדמו"ר הזקן זהירות זו).

קידוש על יי"ש

בכותרת זו מופיעים בספר 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א סי' קמ (קרוב לסופו, עמ' רסו), דברי הרבי: "כן נבהלתי להסברא לקדש על יי"ש. ועל כל פנים לקדש את שתיית היי"ש...". והנה לא מצאתי את המכתב באגרות-קודש, וגם לא בכל כרכי ליקוטי שיחות, או בספרים 'היכל מנחם' ו'מקדש מלך'.

ב'רשימת המקורות' שבסוף הכרך, מציינים כמקור למכתב זה: "יגדיל תורה אה"ק ח"ג עמ' 1232". אני מצאתי זאת לעת-עתה בספר 'תשובות וביאורים בשולחן ערוך', שהוא המהדורה האחרונה של תשובות הרבי לפני הספר 'שערי הלכה ומנהג', ובשער הספר נכתב, שזו "הוצאה שלישית" (אחרי 'קובץ העשור' ו'תשובות וביאורים' מהדורת תשמ"א), ואולי זהו פשר הביטוי "ח"ג", בסוף סימן פ. מספר העמוד שם הוא 231, וכנראה מזה נובעת הטעות "עמ' 2321".

גם בתאריך המכתב נפלה טעות, שרשום שם "אר"ש, תשכ"ג", אבל שנה זו היתה שנה פשוטה. בפשטות כוונת הרבי לקידוש היום, כנפסק בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן, ש"יש להקל בקידוש של יום" לקדש על חמר מדינה, כיוון "שאינו חיוב כל כך כמו של לילה". אבל מהעניינים הכתובים בסמוך (הנושא שלפניו – "שיהיו הנרות בזמן הקידוש והסעודה". ונושא סי' קמא – "קידוש בליל ש"ק בשעה השביעית") ניתן היה להבין שהכוונה לליל שבת, דבר שאינו מתאים גם לפי שורת הדין, וגם לא היה נהוג בעבר במדינתנו². על כל פנים חבל שהדברים לא הובהרו דיים, והעיקר – שעדיין יש מי שאינם מקיימים אותם.

1) סי' ערב סו"ס יא.

2) ראה בסיום שיחת שבת בראשית ה'תשט"ו, 'תורת מנחם – התוועדיות' כרך יג ס"ע 100: "קורה לפעמים שהוא מאריך בתפלת שבת עד השעה השלישית, ועושה קידוש כמנהג רוסלאנד וכו'...".

הלכות ומנהגי חב"ד

פרקי-אבות - פרק ג.

יום שני

י' באייר

תענית שני³ קמא.

יום חמישי

י"ג באייר

תענית חמישי.

יום השנה לפטירת הו"ח א"א נו"נ ובעל מידות ר' ישראל-אריה-לייב שניאורסאהן ע"ה (תרס"ט-

הטעם, מפני שבהפטרות 'אחרי' יש מעין שתי הפרשיות (הובא בלבוש סי' תצג ומחצית-השקל שם). וראה בארוכה בס' 'בין פסח לשבועות' פ"ד הע' מז. למעשה נפוץ לקרוא בקריאת שמו"ת את שתי ההפטרות, ו"א גם את "הלדרוש אותי" (כמנהגנו בכל הפרשיות המחוברות), אף שלפ"ד האגודה הנ"ל הפטרת 'אחרי' מתאימה לשתי הפרשיות. וע"ע.

3) במדינת אשכנז נהגו להתענות בימי שני וחמישי ושני שאחרי פסח וסוכות, לפי שחוששין שמא מתוך משתה ושמתח המועד באו לידי עבירה, וממתינים עד שייצאו חודשי ניסן ותשרי (טוש"ע ושו"ע-אדמו"ר סי' תצב).

בימינו אלה אין נוהגין בתענית בה"ב, גם (ואדרבה - בעיקר) בחוגי החסידים [למרות שכ"ק אדמו"ר בעצמו היה מתענה בהם, ובחודש אייר תשמ"ח אף אמר בהם 'דברי כיבושין', שמהם נלקחו הדברים הללו]. כמוכן, הנהגים להתענות [שהרבי נמנה עליהם, כאמור] - ימשיכו במנהגם הטוב, ואין להתיר להם אלא לצורך, כמו בשל חולשת בריאות הגוף, אך חובת הכל היא להוסיף ב"ימי רצון" אלו [בכל ענייני תורה ומצוות, כיוון שהם 'ימי רצון'] בקו השמחה בגלוי, ב"פיקודי ה' ישרים, משמחי לב" - 'התועדות' תשמ"ח ח"ג עמ' 258.

* "ידוע החילוק בין יום-טוב לשבת - שיום-טוב עניינו שמחה, מה-שאינ-כן שבת, אף שיש בו עניין השמחה, מכל-מקום, עיקר עניינו הוא תענוג (שלמעלה משמחה), ואילו השמחה היא בהעלם, ומשלימים אותה בעבודה דימות-החול. אמנם כל זה הוא בנוגע לשבתות כל השנה כולה, מה-שאינ-כן בשבתות דימי הספירה, כיוון שבימות-החול ישנם הגבלות בנוגע לעניין השמחה, ובמילא אי-אפשר להשלים השמחה דשבת בימות-החול, צריכה להיות התגלות השמחה בשבת גופא, ולא עוד אלא שהשמחה דשבת צריכה להיות באופן של הוספה, כדי שגם בימות החול דהספירה (שיש בהם הגבלות בנוגע לשמחה) יומשך עניין השמחה בהעלם על-כל-פנים...".¹

* לעניין קריאת ההפטרות באמירת שמו"ת - ראה בסוף הערה 2.

שבת-קודש פרשת אחרי-קדושים

ח' באייר

הפטרה: "הלוא כבני כושיים" (עמוס ט, ז-טו)².

1) 'תורת מנחם - התועדות' (ה) תשי"ב ח"ב עמ' 171. וראה עד"ז (וביתר שאת) בנוגע לשבתות שבימי בין-המצרים (לקוטי-שיחות ח"ד עמ' 1091, 'שערי הלכה ומנהג' אר"ח ח"ב סי' רכז).
2) לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדמו"ר (רפד, ג) כמנהג האשכנזים, שלא כרוב הפרשיות המחוברות בהן מפטירים בהפטרות הפרשה השנייה, ומקורו ממרדכי (פ"ד דמגילה סי' תתלא). שם משמע הטעם משום שמעדיפים שלא להפטיר בהפטרות קדושים, "התשפוט", שיש בה מתועבות ירושלים [וכבר העירו, שטעם זה אינו אלא להאשכנזים המפטירין אותה כשפ' קדושים נפרדת, משא"כ הספרדים שמפטירין אז "הלדרוש", מפטירין אותה גם בפ' אחו"ק. וכיוון שמנהגנו בפ' נפרדות כמותם, צ"ע מדוע אין נוהגים כמותם גם במחוברות]. ובס' אגודה (שם, אות מז) כתב

תשי"ב), אחיו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו⁴.
במנחה אומרים תחנון⁵.

יום שישי

י"ד באייר - פסח־שני

"אין עתה היכולת והאפשרות לשנות (ולבנות)
כפי הדרוש להקרבת קרבן פסח וכו' - ולכן גם אין
מקום שלא להיות בערב פסח או בי"ד באייר קרוב
לירושלים ת"י"⁷.

מנהגנו לאכול מצה בסעודת היום בפסח־שני⁸.

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה - יום חמישי
בלילה, אור ליום שישי.
אין אומרים תחנון⁶.

וראה הדעות בזה בכף־החיים סי' קלא ס"ק יד).
(7) מכתב מיי"ג באייר תשל"ה, 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב
סי' ריג.

בראשונה, בשיחות אחרון־של־פסח תשכ"ח אמר הרבי, שיש
להימנע ולא להיות ביום י"ד באייר בתוך ט"ו מיל סמוך
לירושלים. וזאת אף שעדיין צ"ע בנושא, ובמיוחד שרבו
האוסרין להקריב פסח בזמן הזה - כיוון שלדעת הר"ח [או רבנו
יחיאל] מפריס ישנו החיוב דפסח גם עכשיו, ובפרט שלדעת רבי
(שהרמב"ם פסק הלכה כמותו) פסח־שני הוא 'רגל בפני עצמו'
וחייבין עליו כרת. אך לאחר שהשתנה המצב, עקב כך שמאז
הניצחון בששת הימים מחזרים ללא הרף אחרי הגויים למסור
להם הכול וכו', נשתנה הדין כאמור בפנים.

הקושיות שכתב הגרש"י זווין ז"ל לרבי על פסקו הראשון,
נדפסו בהוספות לס' 'חידושים וביאורים בש"ס' ח"א עמ' שמו,
והתשובות עליהן נדפסו שם בפנים סי' ט, וכן בס' 'שערי הלכה
ומנהג' או"ח ח"ב סי' ריב, ובכ"מ.

(8) הרבי הביא מט' 'דרכי חיים ושלום', שאף שאכילת פסח־שני
היתה בליל ט"ו, מכל־מקום ההקרבה היתה ביום והעיקר הוא
ההתחלה, לכן אוכלים מצה ביום י"ד - אג"ק ח"ב עמ' שנב. עם
זאת, ניתן לקיים את המנהג גם בליל ט"ו באייר, וכך נהג הרבי
ברוב השנים (הרה"ח ר"ל שי' גרונר).

(4) לוח כולל־חב"ד. וראה קובץ 'י"ג אייר' (קה"ת תשנ"ב).
צילום מצבתו ב'ימי חב"ד' ביום זה. ראה אודותיו בס' 'תולדות
לוי־יצחק' (הוצאת קה"ת, כפר־חב"ד. הוצאה רביעית, תשנ"ה,
ח"ב פרק טו). נפטר בליברפול שבאנגליה. ע"פ בקשת כ"ק
אדמו"ר הועלה ארונו לארה"ק, ונטמן בחלקת חב"ד בעיה"ק
צפת (ימי חב"ד).

(5) סידור אדמוה"ז, לפני 'למנצח... יענד'.
(6) סידור אדמוה"ז שם. וכתב הרבי: "ובזה חידוש גדול (וצע"ג
ליישוב): עיקר עניין פסח־שני צריך להיות (לכאורה, על־דרך
פסח ראשון) **בליל ט"ו**, ואפילו הקרבנו הוא לאחר התמיד
(מנחה) - ולכן מוסיף (=מחדש) שם "שהוא **י"ד** באייר" -
'התוועדיות' תשד"מ ח"ב עמ' 1056.

במוצאי היום, כיוון שהוא הזמן דאכילת הפסח, שלא בא
מתחילתו אלא לאכילה - נוטה הרבי לומר שאז יש לנהוג
בקריאת־שמע שעל המיטה כבמוצאי שבת ולא לומר תחנון
עד חצות הלילה (אבל במוצאי ראש־חודש וכדומה, אין סיבה
מספקת כל־כך שלא לומר תחנון, מכיוון שאז מתחיל כבר יום
ב' בחודש - התוועדיות תשמ"ג ח"ג עמ' 1414, בלתי מוגה.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישע"י ע"ה דייטש